

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta sekä laeiksi varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit´n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain 8 ja 9 §:n ja Kansallisgalleriasta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta sekä laeiksi varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit´n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain 8 ja 9 §:n ja Kansallisgalleriasta annetun lain 18 §:n muuttamisesta (HE 112/2016 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Sivistysvaliokunta (SiVM 9/2016 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään taiteellisten, historiallisten ja arkeologisten kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien kansallisaarteiden suojelemiseksi.

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan 3 §:ssä tarkoitettujen kulttuuriesineiden vientiin Suomesta muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin ja vientiin unionin alueelta.

Tätä lakia ei sovelleta sellaisiin kulttuuriesineisiin, jotka ovat esineen tekijän tai sen suunnitelleen tai muutoin luoneen luonnollisen henkilön hallinnassa.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kulttuuriesineen maastaviennistä Euroopan unionin ulkopuolelle säädetään kulttuuriesineiden viennistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 116/2009.

3 §

Vientilupaa edellyttävät esineet

Seuraavia kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvia esineitä tai niiden osia ei saa viedä maasta ilman tässä laissa tarkoitettua lupaa:

1) Suomen kansalliseen historiaan ja merkkihenkilöihin liittyvät esineet niiden iästä, valmistusmaasta ja Suomessa oloajasta riippumatta;

2) muinaismuistolaissa (295/1963) tarkoitetut esineet, jotka on löydetty maasta tai vedestä;

3) tieteellisen tai muun erityisen syyn vuoksi arvokkaat arkistot ja kokoelmat sekä niiden osat niiden iästä, alkuperämaasta ja Suomessa oloajasta riippumatta;

4) liitteessä säädetyt eräät muut kulttuuriesineet, jotka on valmistettu Suomessa tai ovat olleet Suomessa vähintään liitteessä säädetyin ajan.

4 §

Poikkeukset vientilupaan

Vientilupaa ei tarvita:

1) jos julkiseen kokoelmaan tai arkistoon kuuluva esine, evankelis-luterilaiselle kirkolle tai ortodoksiselle kirkkokunnalle taikka niiden seurakunnalle tai seurakuntayhtymälle kuuluva esine viedään maasta lainaksi näyttelyyn, konservoitavaksi tai tieteellistä tutkimusta varten ja se palautetaan Suomeen;

2) muihin kuin 1 kohdassa tarkoitettuihin valtion omistamiin kulttuuriesineisiin, jotka maastaviennin jälkeen säilyvät valtion omistuksessa;

3) esittävän taiteilijan ja ammatinharjoittajan instrumentille ja muutoin työhön käytettäville välineille, jotka on tarkoitettu palauttaa Suomeen esiintymisen tai työsuorituksen jälkeen.

5 §

Viranomaiset

Tämän lain mukaisena yleisenä lupaviranomaisena toimii Museovirasto. Kansallisgalleria toimii lupaviranomaisena taideteoksia koskevissa lupa-asioissa. Jos esine on tarkoitettu viedä maasta

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

muuton tai perinnön vuoksi ja lupahakemus koskee samanaikaisesti useita esineitä, lupaviranomaisena toimii Museovirasto.

Museovirasto ja Kansallisgalleria toimivat kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 116/2009 mukaisina lupaviranomaisina 1 momentissa säädetyillä toimialoiltaan.

Tässä laissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina toimivat 1 momentissa mainitut lupaviranomaiset ja Tulli.

6 §

Luvan hakeminen

Esineen omistajan on haettava lupa esineen maastavientiin. Lupaa haetaan lupaviranomaiselta kirjallisesti Museoviraston vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä kuvailu kulttuuriesineestä sekä hakijan tiedossa olevat kulttuuriesineen alkuperää, historiaa ja valmistustapaa koskevat olennaiset tiedot. Hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja lomakkeen sisältämistä tiedoista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Jos esineen vientiin on haettava samanaikaisesti lupaa kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 116/2009 ja tämän lain mukaan, hakemus tehdään mainitun asetuksen mukaisesti.

7 §

Lupahakemuksen käsittely

Ennen lupa-asian ratkaisemista lupaviranomaisella on tarvittaessa oikeus tutkia hakemuksessa tarkoitettua esinettä, dokumentoida ja valokuvata se tai ottaa siitä jäljennös. Toimenpiteet eivät kuitenkaan saa kohtuuttomasti viivyttää hakemuksen käsittelyä.

Lupahakemuksesta voidaan tarvittaessa pyytää arkistolaitoksen, Kansalliskirjaston, Sotamuseon, valtakunnallisen erikoismuseon tai muun asiantuntijatahon lausunto.

8 §

Lupaharkinta

Vientilupa on myönnettävä, jos esineen pysyttämiseen Suomessa ei ole olemassa tieteelliseltä, taiteelliselta tai kulttuurihistorialliselta kannalta erityisiä syitä.

Vientilupaa harkittaessa on otettava huomioon seuraavat seikat:

- 1) onko esine harvinainen tai onko vaaraa sen harvinaistumisesta;
- 2) onko esine erityisen edustava kansallisen kulttuuriperinnön kannalta;
- 3) liittyykö esine oleellisilta osin arvokkaaseen kulttuuriympäristöön;
- 4) liittyykö esine kansallisen historian kannalta merkittäviin henkilöihin tai tapahtumiin;
- 5) onko olemassa jokin muu kuin 1—4 kohdassa tarkoitettu erityinen syy, jonka vuoksi esineen maastavientiä ei tule sallia.

Lupa on myönnettävä 2 momentista huolimatta, jos:

- 1) esine kuuluu ulkomaille muuttavan henkilön koti-irtaimistoon;

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

- 2) ulkomailla asuva henkilö on saanut esineen perintönä tai osituksen nojalla;
- 3) esine viedään Suomesta määräajaksi ja lupaviranomainen määrää esineen palautettavaksi Suomeen hakijan esittämänä määräaikana.

Edellä 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu määräaika saa olla enintään kaksi vuotta. Uusi määräaikainen lupa saadaan myöntää aikaisintaan kahden vuoden kuluttua edellisen luvan voimassaolon päättymisestä.

9 §

Lupapäätös

Vientilupaa koskeva päätös tehdään 6 §:ssä tarkoitettulle lomakkeelle. Jos hakemus on tehty kulttuuriesineiden viennistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 116/2009 mukaisesti, päätös sisältää ratkaisun myös tämän lain mukaan haettavasta luvasta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset päätökseen liitettävistä asiakirjoista.

Lupa raukeaa, jos esinettä ei ole viety maasta vuoden kuluessa luvan myöntämisestä.

Vientilupaa koskeva päätös on esitettävä Tullille ennen kulttuuriesineen maastavientiä.

10 §

Väliaikainen maastavientikielto

Toimivaltainen lupaviranomainen voi kieltää esineen maastaviennin väliaikaisesti, jos esinettä ollaan myymässä tai muutoin luovuttamassa julkisesti. Kielto voidaan antaa, jos on todennäköistä, ettei esineelle myönnettäisi maastavientilupaa.

Väliaikainen maastavientikielto voidaan antaa esineen omistajaa kuulematta. Kielto annetaan todisteellisesti joko esineen omistajalle tai hänen lukuunsa toimivalle esineen myyjälle tai muulle asiamiehelle. Omistajan lukuun toimivan tulee ilmoittaa väliaikaisesta vientikiellosta esineen omistajalle.

Kieltoa on noudatettava, kunnes maastavientiä koskeva lupahakemus on ratkaistu.

Omistajan tai hänen lukuunsa toimivan on annettava tieto väliaikaisesta maastavientikiellosta esinettä myydessä tai luovutettaessa, ja kielto on esitettävä haattaessa lupaa esineen maastavientiin.

11 §

Lupapäätösrekisteri

Vientilupien myöntämistä ja väliaikaisten maastavientikieltojen tekemistä sekä niiden valvontaa varten Museovirasto pitää rekisteriä lupapäätöksistä ja väliaikaista maastavientikieltoa koskevista päätöksistä.

Rekisteriin merkitään:

- 1) hakijan nimi ja yhteystiedot;
- 2) lupapäätöstä koskevan kulttuuriesineen omistajan nimi ja yhteystieto;
- 3) lupapäätöstä ja väliaikaista maastavientikieltoa koskevan kulttuuriesineen yksilöintitiedot;
- 4) luvan voimassaoloaika;

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

5) väliaikaisen maastavientikiellon antamisajankohta.

Rekisterin tiedot säilytetään pysyvästi.

Museovirasto voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa rekisteristä 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja Kansallisgallerialle ja Tullille siinä määrin kuin niiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi on tarpeen.

Kansallisgallerian on toimitettava vientilupaa ja väliaikaista maastavientikieltoa koskevat päätökset Museovirastolle tiedoksi.

12 §

Valvonta

Lupaviranomaisella on tavaroiden julkisen myynnin perusteella tai muusta perustellusta syystä oikeus tarpeellisessa määrin tutkia ja saada riittävät tiedot sellaisista esineistä, joiden vienti mahdollisesti edellyttää tämän lain mukaista vientilupaa.

Tulli voi velvoittaa esineen maastaviejän hakemaan esineelle 4 §:ssä tarkoitettua lupaa, jos esineen maastavienti edellyttää lupaa tai jos on epäselvää, edellyttääkö vienti lupaa.

Jos lupaviranomainen on antanut 8 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla määräyksen esineen palauttamisesta määräaikana, esineen omistajan on ilmoitettava luvan myöntäneelle viranomaiselle esineen palauttamisesta Suomeen.

13 §

Maksu

Edellä 9 §:ssä tarkoitetun luvan maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Maksu voidaan kuitenkin jättää perimättä 8 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä.

14 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 10 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei kuitenkaan saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

15 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus säännöstelyrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 46 luvun 1—3 §:ssä ja rangaistus salakuljetuksesta mainitun luvun 4 ja 5 §:ssä.

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

16 §

Puhevallan käyttäminen

Edellä 15 §:ssä tarkoitettua asiaa käsiteltäessä 5 §:ssä mainituille viranomaisille on annettava tilaisuus käyttää puhevaltaa asiassa.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annettu laki (115/1999).

18 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat lupahakemukset ja niitä koskevat valitukset käsitellään loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jos kulttuuriesineen maastaviennin on myönnetty lupa ennen tämän lain voimaantuloa, noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

Liite

Kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettut kulttuuriesineet

1. Yli 100 vuotta vanhat suomalaiset tai Suomessa vähintään 100 vuotta olleet taideteokset.
2. Seuraavat yli 50 vuotta vanhat alkuperäiset taideteollisuuden, taidekäsitöiden ja muotoilun tuotteet, jotka on valmistettu Suomessa tai jotka ovat olleet Suomessa vähintään 50 vuotta:
 - a) uniikit esineet ja esineet joita on tehty rajoitettu määrä;
 - b) kansallisesti merkittävät prototyypit.

3. Seuraavat kirjalliset tuotteet, jotka ovat olleet Suomessa vähintään 50 vuotta:
 - a) yli 50 vuotta vanhat käsikirjoitukset ja sävellyskäsikirjoitukset;
 - b) ennen vuotta 1800 Suomessa tai Suomea varten painetut tai käsin kirjoitetut kirjat;
 - c) ennen vuotta 1600 ulkomailla painetut tai käsin kirjoitetut kirjat;
 - d) ennen vuotta 1800 Suomessa tai Suomea varten painetut kartat sekä ennen vuotta 1800 käsin piirretyt Suomea kuvaavat kartat.
4. Seuraavat kulkuneuvot ja kuljetusvälineet:
 - a) yli 75 vuotta vanhat Suomessa valmistetut kulkuneuvot ja kuljetusvälineet;
 - b) yli 75 vuotta vanhat, vähintään 50 vuotta Suomessa olleet ulkomaiset kulkuneuvot ja kuljetusvälineet.

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

5. Seuraavat rahat, kunniamerkit ja mitalit, jotka ovat olleet Suomessa vähintään 50 vuotta:
- a) keskiaikaiset, ennen vuotta 1560 Suomessa lyödyt sekä muut Suomessa käytetyt keskiaikaiset metallirahat;
 - b) ruotsalaiset ennen vuotta 1809 painetut setelit sekä Suomessa ennen vuotta 1809 painetut setelit;
 - c) suomalaisille myönnettyt keisarilliset ansio- ja palkintomitalit, ennen vuotta 1809 myönnettyt ruotsalaiset ja ennen vuotta 1881 myönnettyt venäläiset kunniamerkit sekä Mannerheim-ristit.
6. Ennen vuotta 1860 Suomessa eri valokuvausmenetelmin tehdyt tallenteet tai niiden alkuperäiset negatiivit.
7. Seuraavat yli 100 vuotta vanhat Suomessa valmistetut tai vähintään 100 vuotta Suomessa olleet esineet:
- a) rakennukset ja niiden osat sekä rakennuksiin kiinteänä sisustuksena kuuluvat esineet;
 - b) huonekalut ja valaisimet;
 - c) puvut ja tekstiilit;
 - d) korut, hopea- ja kultasepän tuotteet;
 - e) kellot ja ajannäyttäjät;
 - f) musiikki-instrumentit, leikkikalut ja pelit;
 - g) kirkollinen ja uskomuksiin liittyvä esineistö;
 - h) suomalainen kansatieteellinen esineistö;
 - i) tekniset laitteet, kuten työvälineet ja koneet, punnitus- ja mittavälineet ja valokuvausvälineet ja optiset laitteet sekä niiden prototyypit;
 - j) aseet ja varusteet sekä sotilaskäyttöön tarkoitetut koneet, laitteet ja varusteet;
 - k) muut lasi-, metalli-, keramiikka- ja puuesineet.
-

Laki

varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain (877/1999) 8 §:n johdantokappale ja 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

8 §

Keskusviranomainen

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa:

9 §

Turvaamistoimet

Turvaamistointa koskevan hakemuksen voi tehdä opetus- ja kulttuuriministeriö tai se valtio, josta esine on viety laittomasti. Turvaamistoimi raukeaa, jos 7 §:ssä tarkoitettua hakemusta ei ole tehty kahden kuukauden kuluessa turvaamistoimen määrittämisestä koskevan päätöksen antamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

Kansallisgalleriasta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisgalleriasta annetun lain (889/2013) 18 §:n 1 momentin 5 kohta seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 115/2016 vp

18 §

Pääjohtajan tehtävät

Pääjohtajan tehtävänä on:

5) ratkaista kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetussa laissa (/) Kansallis-
gallerian tehtäväksi säädetyt kulttuuriesineiden maastavientilupa-asiat;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä 18.10.2016

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri